Minister
Edukacji

Barbara Nowacka

DWST-WA.055.9.2026.PF

Warszawa, 15 września 2026 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na oświadczenie senatorskie nr BPS/043-64-1730/26

Szanowna Pani Marszałek,

składam na Pani ręce odpowiedź na oświadczenie Pana Kazimierza Kleiny, złożone w dniu 14 sierpnia 2026 r., w sprawie zasad finansowania nauczania języka kaszubskiego w polskich szkołach.

Szanowny Panie Senatorze,

w odpowiedzi na oświadczenie w sprawie zasad finansowania nauczania języka kaszubskiego w szkołach oraz sposobu naliczania potrzeb oświatowych z wykorzystaniem wag P33–P35, uprzejmie przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Na wstępie pragnę przypomnieć, że z dniem 25 października 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 13 listopada 2003 r. Nowa regulacja wprowadziła całościową reformę systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST), gwarantując stabilność finansową samorządów. Koncepcja tego systemu opiera się na założeniu, że JST są finansowane przede wszystkim dochodami własnymi z tytułu udziału w podatkach dochodowych, podczas gdy środki z budżetu państwa pełnią funkcję uzupełniającą.

Dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych. Kwota potrzeb oświatowych jest elementem kalkulacyjnym stosowanym do ustalenia poziomu dochodów danej jednostce samorządu terytorialnego.

W związku z tym porównywanie kwoty potrzeb oświatowych do wydatków ponoszonych przez samorząd na oświatę w sposób analogiczny do funkcjonującej przed 2025 r. części oświatowej subwencji ogólnej nie odzwierciedla konstrukcji obecnego systemu finansowania. W poprzednim stanie prawnym część oświatowa subwencji ogólnej stanowiła dochód jednostki samorządu terytorialnego. Obecnie kwota potrzeb oświatowych nie jest

telefon: + 48 22 34 74 204
adres email: sekretariat.b.nowacka@men.gov.pl
gov.pl/web/edukacja

Al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

przekazywanym dochodem, lecz elementem służącym określeniu poziomu potrzeb finansowych jednostki samorządu terytorialnego w ramach całego systemu dochodów samorządowych.

Należy również zauważyć, że nowy model finansowania zakłada całościowe spojrzenie na sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego. Samorządy realizują wszystkie swoje zadania publiczne – oświatowe, społeczne, ekologiczne, infrastrukturalne, rozwojowe oraz inne zadania własne – wykorzystując łącznie posiadane dochody. Jeżeli suma potrzeb finansowych uwzględnianych w systemie przekracza poziom dochodów podatkowych jednostki, mechanizmy przewidziane w ustawie zapewniają uzupełnienie dochodów poprzez subwencję ogólną.

Z tego względu ocena adekwatności finansowania jednostek samorządu terytorialnego powinna uwzględniać cały system dochodów i potrzeb określony w ustawie, a nie wyłącznie relację pomiędzy kwotą potrzeb oświatowych a wydatkami na oświatę. Konstrukcja obecnego systemu została oparta na założeniu, że poszczególne kategorie potrzeb finansowych jednostek samorządu terytorialnego są analizowane łącznie, a ich finansowanie następuje w ramach jednolitego mechanizmu dochodów samorządowych.

Odnosząc się do kwestii konstrukcji wag P33, P34 oraz P35 określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 lipca 2025 r. w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026 (Dz. U. z 2025 r. poz. 1032), należy podkreślić, że wagi te odnoszą się do wszystkich mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych, społeczności posługującej się językiem regionalnym, a także uczniów pochodzenia romskiego, a nie wyłącznie do jednej, wybranej grupy.

Oznacza to, że mechanizm finansowania zadań oświatowych realizowanych na rzecz tych społeczności musi zachować charakter jednolity i opierać się na tożsamych zasadach dla wszystkich uprawnionych grup. Wprowadzenie odrębnego, preferencyjnego mechanizmu finansowania lub szczególnych zasad progowych wyłącznie dla jednej grupy (np. uczniów uczących się języka regionalnego kaszubskiego) prowadziłoby do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej i finansowej podmiotów znajdujących się w porównywalnym położeniu, co mogłoby naruszać konstytucyjną zasadę równości wobec prawa.

Dziękując za przedstawioną przez Pana Senatora propozycję pragnę zauważyć, że nie jest ona rozwiązaniem neutralnym dla budżetu państwa. Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia zaproponowane rozwiązanie musiałoby obejmować uczniów wszystkich mniejszości narodowych/etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. O ile w przypadku uczniów uczących się języka regionalnego kaszubskiego roczny koszt propozycji w zakresie potrzeb oświatowych oscylowałby w granicach 11 mln zł to już w przypadku uczniów mniejszości narodowej niemieckiej koszt ten byłby znacznie wyższy i wynosił ok. 136 mln zł (dla 180 szkół spełniających proponowane kryteria), a dla uczniów pozostałych mniejszości byłoby to ok 5 mln zł.

Jednocześnie proponowane rozwiązanie prowadziłoby do sytuacji, w której szkoły przekraczające limit 112 uczniów byłyby finansowane w tej samej wysokości, niezależnie od rzeczywistej liczby uczniów i oddziałów objętych nauczaniem języka mniejszości czy regionalnego. Oznaczałoby to, że szkoła mająca np. 300 uczniów objętych nauką języka mniejszości czy regionalnego otrzymywałaby z tego tytułu taką samą kwotę jak szkoła mająca np. 500 takich uczniów, mimo istotnej różnicy w skali realizowanych zadań.

Proponowane rozwiązanie miałoby również istotne, negatywne konsekwencje dla systemu dotowania szkół z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Jego przyjęcie oznaczałoby bowiem, że na część uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości narodowej/etnicznej czy regionalnego – tj. uczniów ponad określony limit – nie byłaby naliczana dotacja z tego tytułu, mimo że szkoła nadal realizowałaby wobec nich to zadanie. Prowadziłoby to zatem do sytuacji, w której finansowanie nie obejmowałoby wszystkich uczniów faktycznie korzystających z nauczania języka mniejszości.

Odpowiadając bezpośrednio na pytania sformułowane w oświadczeniu Pana Senatora: Ministerstwo Edukacji Narodowej stale monitoruje funkcjonowanie nowego systemu finansowania oświaty i dostrzega sygnały napływające od parlamentarzystów, środowisk lokalnych, organizacji społecznych, związków zawodowych czy jednostek samorządu terytorialnego. Wszystkie zgłaszane postulaty i propozycje modyfikacji mechanizmów podziału środków – w tym dotyczące optymalizacji sposobu stosowania wag algorytmu podziału potrzeb oświatowych dla uczniów uczących się języka regionalnego i języków mniejszości narodowych/etnicznych – są przedmiotem wnikliwych analiz w toku prac koncepcyjnych nad rozwiązaniami systemowymi, które mogą znaleźć zastosowanie przy planowaniu zasad podziału potrzeb oświatowych w kolejnych latach budżetowych.

Z wyrazami szacunku

Barbara Nowacka
Minister Edukacji
/ – podpisano cyfrowo/